

Baksa Kelemen: A szabadkőművesség – és akiknek nem kell.

A háború kérdésében a szabadkőművesség – mely csak kiindulásában mutat egységet, – mint mindig, ezúttal is igen megosztottan foglalt állást. A francia kőművességet – ellenőrizhetetlen híradások – háborús uszítóként bélyegezték meg, az olasz szabadkőművességet úgy állították be, mint az olasz hadüzenet értelmi szerzőjét, – a magyar szabadkőművesség nyílt deklarációjában meg is tagadta vele a közösséget, a német kőművesség hallgatott, a semlegesek fogvacogva vártak valami rájuk is váró szörnyűséget és berekedtek, a magyar kőművesség is csak sokára találta meg a Czernin fátyolozott hangját, mely úgy szólalt meg a torkában, mint egy elhajtott és újra felvett szájharmonika és most pár hónapja, azzal a ki nem mondott gyanúsítással tiszteli meg a szociáldemokrata párt februári rendkívüli kongresszusa többek közt a magyar szabadkőművességet is, hogy zavarja a párt cirkulusait és holmi messzebbmenő akciókat szuggerál a munkástömegekbe.

A szabadkőművesség nem mutat fel tehát sem kevesebb, sem több nemzetközi szolidaritást, mint a munkás Internationale, azal a jelentékeny két-három különbséggel, hogy először is a munkás internationalében legalább a háború előtt megvolt a célok közössége és az eszközökben való egyetértés, míg a szabadkőművesség a neki tulajdonított nemzetköziséget soha sem tudta az egész Világ kőművességének részvételével célkitűzésekkel dokumentálni, másodsor hogy a szabadkőművességben a háború alatt sem jelentkezett a zimmerwald-kienthali mozgalomhoz hasonló törekvés, harmadszor pedig, hogy a szabadkőművesség csak a latin országokban rendelkezett valaha politikai befolyással és hatalommal.

Mit ér hát akkor a szabadkőművesség? Mit tartson felőle az az új intelligencia, mely csak morális példaadásoktól remélheti a békülékeny nemzetköziség eljövételét, mit ér egyáltalában a szabadkőművesség a béke szempontjából?

A szabadkőművesség erejét és jelentőségét általában mindig túlbecsülték. Túlbecsülték és túlbecsülik nálunk is. Nevetségesen

túlbecsülte különösen a februári szociáldemokrata deklaráció, ám-
bár a párt vezetősége inkább a jámbor bibliai bakot látta benne.
A tömeg pedig nem látta, hogy a baknak nem is folyt vére, mert
a vére csak víz volt.

A szabadkőművesség – majd azt mondanók –, a latin álla-
mkoat kivéve mindenütt abból a misztikumból tengette életét,
mely az eredetét veszt körül s azokból a legendákból, melyek
nagy történelmi átalakulásokban való döntő szerepéről szólnak.
A fölületes történelem neki tulajdonítja a francia forradalom elő-
készítését, holott a 18. század második felében a francia páho-
lyokban épúgy helyett foglaltak royalisták, mint »filozófusok«. Hogy
Voltaire-t a francia szabadkőművesség mint saját hőst ünnepli,
az csak annyit jelent, hogy a francia szabadkőművesség szívesen
ékesíti fel magát a voltaire-i tanokkal és a forradalom eszméi-
vel, egyebet semmit, hiszen a forradalom kitörésekor az összes
páholyok megszűntek. Hasonlókép nagyra vannak szabadkőműves
apologéták avval is, hogy Nagy Frigyes, Lessing, Herder, Wie-
land, Fichte, Goethe s talán még Schiller is tagjai voltak német
szabadkőműves páholyoknak, dacára e páholyok csekély szellemi
jelentőségének, kíváncsiságból, a társaséleti jelentőségük okából,
talán mert a kőművesség homályos múltja szabad teret nyújt
históriai spekulációk számára. Az atheisták vagy a formalizmu-
sokkal telített vallásoktól elforduló adogmatikus hívők talán a
szabadkőműves szimbólumokban rejtőző történelmi poézist szom-
júhozták. Egyre megy. Annyi tény, hogy a szabadkőműves pá-
holyokban nem teremtett teremtő gondolat, hódító jelszó. Ezek a
gondolatok és jelszavak kívülről törtek be és csak annyi jó osz-
tályzat írható ezek ügyében a szabadkőművesség javára, hogy e
hódító új tanok számára többé-kevésbé alkalmas milliót, fogékony
hallgatóságot gyűjtött egybe.

A mai szabadkőművesség az Emberiség szövetségének indult
az 1721. illetőleg 1723-iki londoni »old charges« megállapításai
szerint. Olyan szövetségnek, mely minden népet, és felekezetet
testvérvé ölel: »Mi kőművesek csak ahhoz a valláshoz tartozunk,
melyben az összes emberek megegyeznek, mi az összes nemzetek,
nyelvek s fajok hozzátartozói közül valók vagyunk.« »Ez a val-
lás pedig a jó, igaz, becsületes emberek erkölcsisége.« E régi
kötelességek kizárják a nemzeti gyűlölködést és »megtiltják, hogy
a testvérek részt vegyenek olyan forrongásokban és összeeskü-
sekben, melyek a békét zavarják, vagy a nép kárát szolgálják.«
Íme tehát, kiindulásában a szabadkőművesség a tisztán emberi
morál vallásának, az emberségességnek és türelemnek szövetsége.
A vallási és politikai türelem vallása. És bármennyire nem elé-
gíthet ki ma ez a szó, a pusztá »türelmesség«, a passzivitás han-
goztatása, mégis ha csak passzivitásában maradt volna hű a sza-
badkőművesség ezekhez az alapelvekhez, már akkor is jelentékeny
erkölcsi erőt képviselt volna.

A szabadkőművesség története azonban csak azt bizonyítja,
hogy e kétirányú türelmességnek csak a felekezeteket illető igé-

szében tudott aktív energiákat sorompóba szólítani. Mert például ugyanaz a francia szabadkőművesség, mely a múlt század vége felé jelentékeny szellemi erőt tudott mozgósítani az antiklerikális törvényhozás érdekében, ugyanez a kőművesség a múltban a legkülönbözőbb politikai idálokért adta oda magát. Egyszer az emberi jogokért lelkesedett, majd a marengoi győzőért; Napóleon bukása után a Bourbonokért, majd újra Napóleonért, tömjénezte Lajos Fülöpöt és hódolt .III. Napoleon imperializmusának. Ez a szabadkőművesség, mely protestáns hagyományokkal volt telítve, igazán csak jóval azután a nyolcvanas-kilencvenes években tudott tartósan egybeforni egy szabadgondolkodó-radikális programúiban, mely a Waldeck-Rousseau-kormány törvényalkotásaiban nyilvánult meg. Ehhez a szerephez pedig úgy jutott a szabadkőművesség, hogy országos szervezetéből valóságos választási organizációt csinált, egyes páholyok a mandátumok szerzésébe döntően befolytak, úgy, hogy a francia nagypáholy szinte a »mellékkormány« szerepéhez jutott. Akkor szolidaritást azonban, amekkorát a szabadkőművesség egyházellenes magatartásában beigazolt, soha semmi másban nem tudott felmutatni. Se Franciaországban, se nálunk, ahol csak az egyházpolitikai harcok idején volt jelentősebb szerepe, pl. az u. n. liberális nagygyűlés rendezésében.

Ámha a szabadkőművesség szellemi alapjaiban valóban nagy és komoly tiltakozás volna a mindenfajta türelmetlenség elten, akkor ma ugyanezt a szolidaritást az állami és nemzeti türelmetlenség ellen kellene szembeállítania. Általános emberszövetségé kellene alakulnia, a népek békés szövetségének jelszavával s ott kellene kezdenie az embernevelő és propagandisztikus munkáját. hogy minden nagypáholy a saját hazáján belül esküdne fel a népek békés testvériségének programjára. A türelem testvéreinek önmaguk körül kellene elkezdni az új európai morál hirdetését.

Képes-e erre a szabadkőművesség?

Nemcsak, hogy a klerikális szóvirágkent szereplő, egész földet behálózó világszabadkőművesség nem képes erre, de nem látunk egyetlen egy olyan nemzeti kőművességet sem, mely erre a morálra esküdne fel s mint egykor a középkori feudalizmus kiváltásai ellen, úgy most az állameszmével visszaélő maroknyi osztály ellen hirdetné történelmi és földrajzi babonákkal szemben a minden népnek kijáró szabad és békés fejlődés követelményeit.

Ezért – bármennyire becsült emlék, fűzzön is minket a magyar jakobinusok törekvéseihez, – nekünk olyan szervezet – legyen az akár nemzetközi szervezet is – amely az egyetlen komoly pacifizmust, a nemzetiségi békét a saját országán belül szolgálja nem meri, vagy nem akarja, nem kell. Ha százszor is odatartozik a magyar szabadkőművesség a nemzetközi szabadkőművességhez, százegyedszer sem kell.

Micsoda az a szabadkőműves nemzetköziség?

Hol van szervezettség dolgában a vörös, a fekete, vagy a zöld internacionálé mögött?

Van irányító központi szerve? Nincs. Volt-e csak egyetlen

olyan világtalálkozója a szabadkőművességnek, mely igazán annak nevezhető? Nem volt. Hiszen 1877-ben az angol és francia nagypáholyok¹ között is megszakadt a kapcsolat, mert ez utóbbi atheista irányzatot képviselt! 1901-ben alapítottak Svájcban egy szabadkőműves világirodát, hogy egyengesse az összeműködést a nagypáholyok között, de teljes sikere nem volt.

A szabadkőműves nemzetköziség tehát egy fantom. Nem lehet és nem szabad a gyávák kifogásait ennek a fantomnak nevében elfogadni.

Minden ország szabadkőművességének előbb a saját hazájában kell gyakorolnia a nemzetközi morál, az új európai morál parancsát.

Verje ki a köténnyel és kötény nélkül dolgozó testvérek szájából az ábrándos partizmus ópium-pipáját és lásson hozzá egy olyan közéleti atmoszféra megteremtéséhez, melyben lehetséges lesz megoldani azt a problémát, hogy hogy kellene a monarchia népeinek békés együttélését biztosítani.

És siessen.

Mi kötény nélküliek az utolsóelőtti órában megadjuk neki a nagy vészjelet!